

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВІНАХІДНИКІВ

«Право на одержання патенту має винахідник, якщо інше не передбачено цим Законом»

Ст. 8, ч. 1. Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»

Винахідником, згідно із законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», є людина, інтелектуальною, творчою діяльністю якої створено винахід (корисну модель). Законодавство України забезпечує захист прав винахідника на результати своєї інтелектуальної діяльності. При цьому зазвичай винахідники приділяють недостатню увагу захисту своїх прав. У результаті створений винахід є вразливим, адже видача патенту внаслідок подання заявки з порушенням прав винахідника є підставою для визнання такого патенту недійсним.

Роботодавець винахідника має право на подання заявки на винахід або корисну модель тільки в тому випадку, коли «службовий винахід», тобто технічне рішення, створене у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за дорученням роботодавця, якщо трудовим договором не передбачено інше, з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця. Службові обов'язки мають бути зафіксовані у трудовому договорі або посадових інструкціях, а доручення роботодавця мають бути видані працівнику в письмовій формі. Законодавство визначає, що фізичні особи, які не внесли особистого творчого внеску у створення винаходу або корисної моделі, а надали винахіднику тільки технічну, організаційну чи матеріальну допомогу не визнаються винахідниками. Без письмової фіксації діяльності, яка спрямована на створення винаходу, право роботодавця на подання заявки довести надзвичайно складно. Крім майнових прав, винахіднику належить особисте немайнове право авторства, яке охороняється безстроково.

Таким чином, із точки зору законодавства права винахідників захищаються всебічно, але на практиці недостатня увага формальним аспектам організації винахідницької діяльності, на жаль, призводить до випадків порушення прав винахідників. Навіть якщо треті особи дізнаються прямо або опосередковано від винахідника інформацію про технічне рішення протягом 12 місяців до дати подання заявки до Укрпатенту, то така інформація не може ставити під сумнів новизну винаходу або корисної моделі (авторська пільга). Під час розгляду питання щодо отримання патенту за кордоном, громадяни України мають врахувати свій обов'язок подати першу заявку саме до Укрпатенту, і якщо протягом трьох

місяців заявник не отримує повідомлення про віднесення технічного рішення до державної таємниці, він має право подати заявку до іншої країни.

Зазвичай у процесі винахідницької діяльності виникають юридичні аспекти, які потребують фахової консультації, і, з огляду на досить специфічний характер галузі інтелектуальної власності, винахідникам та роботодавцям можна порадити звернутися до патентних повірених, які є зареєстрованими представниками у справах інтелектуальної власності. Патентний повірений зобов'язаний зберегти у таємниці конфіденційну інформацію про винахід чи корисну модель і надати рекомендації щодо складання заявки та її особливої частини (формули), яка визначає обсяг патентних прав. Окрім того, під час спілкування винахідника та патентного повіреного можуть виявлятися додаткові варіанти втілення винаходу чи корисної моделі, які дозволяють точніше охарактеризувати технічне рішення і забезпечити його всебічний захист. Якщо належним чином не були оформлені обов'язки винахідника перед роботодавцем, а з юридичної точки зору формулу винаходу чи корисної моделі складено некоректно, то втрачається гарантоване державою виключне право людини на охорону результатів своєї наукової діяльності.

В історії винахідництва, на жаль, часто спостерігаються випадки, коли винахідники, створивши надзвичайно важливі, навіть революційні технічні рішення, не змогли скористатися виключним правом і комерціалізувати свою діяльність. Більшості винахідникам важко прийняти те, що патент заради патенту не має сенсу, а сама ідея патентування полягає в тому, щоб патент

приносив фінансову винагороду винахідникам і власникам патентів. В Україні це частково пояснюється тим, що історично авторські свідоцтва СРСР не еквівалентні патентам України

і мета патентування не в тому, щоб засвідчити своє авторство, а в тому, щоб комерціалізувати своє технічне рішення, надавши дозвіл на використання патенту (так звану ліцензію) або передати права на нього.

Саме винахідництво є рушійною силою науково-технічного прогресу. Закон дозволяє винахідникам захистити і право авторства, і право на винагороду, а патентний повірений зможе надати вичерпну консультацію щодо оформлення та захисту цих прав.

**Партнер і директор
ТОВ «Юридична фірма
«Городисський та Партнери»,
патентний повірений України**

Н. М. Мошинська

GORODISSKY